

Miten tukea kansainvälisen opiskelijan siirtymistä työmarkkinoille?

Yulia Shumilova työskentelee Tampereen yliopiston johtamiskorkeakoulussa (JKK) tutkijana ja valmisteele väitöskirjaansa kansainvälisten opiskelijoiden työllistymiseen liittyvistä kysymyksistä. Kansainvälisyys, erityisesti kansainväliset vaihto-ohjelmat korkeakouluissa ja kansainväliset opiskelijat, ovat olleet Shumilovan kiinnostuksen kohteita koko hänen opiskelu- ja työuransa ajan. Shumilovan mukaan työllistymistä voitaisiin yliopiston toimesta tukea esimerkiksi vahvistamalla opiskelijoiden verkostoja yritysmaailmaan; työllistymiseen liittyvät aiheet voisivat olla jopa osana opintoja. Yhtenä keskeisenä tekijänä kansainvälisten opiskelijoiden työmarkkinoille sijoittumisessa Shumilova näkee suomen kielen osaamisen.

Shumilova tuli opiskelemaan Suomeen kansainvälisen maisteriohjelman kautta ja jäi valmistuttuaan töihin Tampereen yliopistolle. Tätä ennen Shumilova oli suorittanut opettajatutkinnon Venäjällä Keski-Siperiassa, Tomskin kaupungissa, ja hankkinut myös työkokemusta valmistumisensa jälkeen.

– Vieraat kielet ja opettaminen englanniksi olivat pääaineitani. Työsken-

telin valmistuttuani Tomskin pedagogisessa yliopistossa englanninkielen opettajana ja sen jälkeen useita vuosia kansainvälisten asioiden yksikössä. Kansainvälisten asioiden koordinaattorina hoidin vaihtoon lähtevien ja tulevien opiskelijoiden asioita.

– Näin ilmoituksen Erasmus-Mundus-ohjelman apurahoituksesta, jossa oli tarjolla muun muassa korkeakoululhailinnon maisteriohjelma. Opinnot oli-

Shumilova näkee tarpeellisena, että ulkomaisia opiskelijoita valmistetaan suomalaisen työelämään mahdollisimman aikaisessa vaiheessa ja kannustaa ulkomaalaisia opiskelijoita aloittamaan intensiivisen suomen kielen opiskelun jo hyvissä ajoin ennen työelämään siirtymistä.

vat suoritettavissa vuorotellen kolmessa eri maassa Norjassa, Suomessa ja Portugalissa. Viimeisenä lukukautena oli valittava, suoritanko opinnot loppuun jossakin näistä kolmesta maasta ja valitsin lopulta Suomen, koska se oli lähimpänä kotimaatani ja pidin ihmisistä täällä. Tein opintoihin liittyvän gradun täällä ja sain myös graduohjaajan johtamiskorkeakoulusta.

Shumilova on jo kahdeksan vuoden ajan työskennellyt Tampereen yliopiston johtamiskorkeakoulussa eri tehtävissä, kuten projektitutkijana ja hallintotehtävissä, ja hän on osallistunut useisiin kansainvälisiin projekteihin. Tällä hetkellä hän työskentelee mm. EU:n rahoittamien Tempus -projektin ja Erasmus Lifelong Learning -projektien parissa.

– Olen ehkä ennemminkin päätenyt akateemiselle uralle kuin tietoisesti valinnut sen. Tohtoriopinnot sinänsä tarjoavat älyllistä haastetta ja ovat kiinnostavia, mutta pidän myös projektityötäni kiinnostavana, erityisesti kansainvälistä projektityötä, missä pyrin vahvistamaan yhteistyötä paikallisen yliopiston ja Venäjän yliopistojen välillä. Teemme yhteistyötä myös Ukrainan kanssa, esimerkiksi tällä viikolla teen toisen vierailuni Ukrainaan.

– Väitöskirjani kohteena ovat kansainväliset opiskelijat suomalaisissa yliopistoissa, heidän työllistymisensä ja yliopiston tarjoama tuki urapoluilla.

– Olen myös ollut aktiivisesti mukana paikallisessa Tampereen yliopiston tietentekijät yhdistyksessä eli Tatte:ssa.

Olen yhdistyksessä hallituksen varajäsenenä ja vastuualueenani on erityisesti kansainväliset asiat. Tehtäviini on kuulunut esimerkiksi vapaa-ajan toiminnan järjestämistä kansainväliselle henkilöstölle.

Shumilova kertoo integroitumiskokemuksistaan Suomessa, mihin liittyy myös monia käytännön rajoituksia, jotka saattavat rajoittaa maahanmuuttajataustaisen asettumista Suomeen ja pidempiaikaista työskentelyä täällä.

– Pidän itseäni ehkä eniten maailmankansalaisena. Silti tunnen olevani täällä lähinnä venäläinen Suomessa, sillä minulla ei esimerkiksi ole Suomen kansalaisuutta. Aina ei ole helppoa saada oleskelulupaa kohdemaassa työskentelyä varten. Se on yksi keskeinen kysymys kansainvälisille tutkijoille. Kansallisuuttakaan ei myönnetä kovin nopeasti, ellei sinulla esimerkiksi ole suomalaista puolisoa.

Shumilova vertailee kokemustensa kautta venäläistä ja suomalaista yliopistokulttuuria, joiden erot näkyvät hänen mukaansa niin opetuksessa ja oppimisessa kuin hallinnossakin. Myös työkulttuuri ja esimiesten ja alaisten väliset suhteet ovat Suomessa usein epämuodollisempia.

– Venäjällä opetus oli vanhakantaisempaa ja perustui perinteisiin massaluentoihin, muistiinpanoihin ja niiden ulkoa muistamiseen tentissä. Täällä Suomessa on enemmän kirjallisia tehtäviä, mikä oli meille kansainvälisille opiskelijoille aluksi vaikeaa, koska emme olleet tottuneet esseiden kirjoittamiseen. Minun oli myös opittava tieteellisen kirjoittamisen käytännöt, mutta se olikin mielenkiintoista. Lisäksi täällä on enemmän ryhmässä

tehtäviä töitä ja esityksiä, mitä ei juurikaan ollut Venäjällä.

– Kansainvälisten opiskelijoiden vastaanotto Suomessa oli hyvin myönteinen kokemus. Kansainvälisinä opiskelijoina saimme nimetyn tuutorin, joka auttoi monissa käytännön asioissa.

– Myös työskentely täällä Suomessa on ollut myönteinen kokemus. Venäjällä toiminta oli monella tavoin byrokraattisempaa. Hyvä esimerkki tästä on vaikka ulkomaille suuntautuva työmatka, mikä vaati Venäjällä noin kymmenen allekirjoituksen hankkimista vararehtoria ja kirjanpitäjää myöten, ennen kuin matkaa oli mahdollista lähteä toteuttamaan. Täällä voi tehdä kaiken verkossa ja sitten vain matkustaa. Täällä voi myös lähettää sähköpostia asemasta riippumatta kenelle tahansa ja ihmiset ovat avuliaita. Toimintatavat ovat Suomessa huomattavasti epämuodollisempia ja joustavampia.

Työympäristön kansainvälistyessä myös työkieli vaihtuu usein englanniksi ja näin on käynyt johtamiskorkeakoulusakin. *Higher Education Group (HEG)*, missä Shumilova työskentelee, on Tampereen yliopiston johtamiskorkeakoulussa toimiva korkeakouluhallinnon ja -talouden tutkimus- ja koulutusyksikkö. Ryhmän toiminta on laajentunut nopeasti alkuvuosista tähän hetkeen saakka ja työyhteisössä on tällä hetkellä kollegoita muun muassa Kiinasta ja useista Afrikan maista. Shumilovan mukaan työyhteisön kehittyminen kansainväliseksi yhteisöksi on vaatinut erityisesti johdon aktiivista tukea ja kannustusta.

– Olin ensimmäinen korkeakouluhallinnon Erasmus-Mundus maisterioh-

jelmasta valmistunut opiskelija, joka myös jäi tänne töihin. Myöhemmin on ollut muitakin, jotka ovat seuranneet perässä.

– Aluksi toiminnan jatkuminen oli epävarmaa, mutta aina rahoitus jollain tavalla järjestyi. Vähitellen ihmisiä valmistui myös tohtoreiksi ja he saattoivat valmistuttuaan antaa panoksensa oman kotimaansa kanssa toteutettaviin yhteistyöprojekteihin, kuten minäkin olen tehnyt Venäläisten yliopistojen kanssa. Näin kansainvälinen toimintaympäristö lähti nopeasti kehittymään.

Väitöskirjassaan Shumilova tarkastelee erityisesti kansainvälisiä opiskelijoita ja heidän työllistymistään. Shumilova viittaa tutustumiinsa tutkimustuloksiin, joiden mukaan suhteellisen suuri osa ulkomaisista opiskelijoista on kiinnostunut jäämään töihin Suomeen maisterin tutkinnon jälkeen, mutta ovat myöhemmin alttiimpia lähtemään muualle parempien työmahdollisuuksien takia.

– On tiettyjä tekijöitä, jotka vaikuttavat kansainvälisten opiskelijoiden työllistymismahdollisuuksiin, kuten suomen kielitaidon riittävä hallinta. Jos kieltä ei opi noin kahden vuoden sisällä maisteriopintojen aikana, on työllistyminen selkeästi vaikeampaa. Vaikka suomen kieli olisikin hallinnassa, on työmarkkinoilla myös havaittavissa syrjintää. Näitä asioita on tullut esille myös tutkimuksessamme.

– Olen osallistunut myös projekteihin, joissa olen päässyt näitä asioita tutkimaan, kuten Valoa-projektissa. Kansainvälisten opiskelijoiden aseman tutkiminen on Suomessa aiheellista, koska paljon puhutaan esimerkiksi vä-

estön ikääntymisestä ja työvoimatarpeista.

Shumilova muistuttaa, että työnantajien asenteet ulkomaalaisia työntekijöitä kohtaan muuttuvat hitaasti, ja näkeekin tarpeellisena, että ulkomaisia opiskelijoita valmistetaan suomalaiseen työelämään mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Hän kannustaisi ulkomaalaisia opiskelijoita aloittamaan intensiivisen suomen kielen opiskelun jo hyvissä ajoin ennen työelämään siirtymistä.

– Ongelmana on, että monet ulkomaiset opiskelijat eivät tiedä vielä opintojensa aikana jäävänsä Suomeen, eivätkä näe tärkeänä opiskella paikallista kieltä. Valmistuttuaan tilanne voi kuitenkin olla toinen, jolloin kielen opiskelun aloittaminen työelämää varten voi olla myöhäistä.

Haastattelussa keskustelimme myös erilaisista projekteista, joiden tavoitteena on edistää ulkomaisten opiskelijoiden työllistymistä suomalaisilla työmarkkinoilla. Shumilova nostaa esille kolmen oppilaitoksen yhteistyössä toteuttaman Unipoli-projektin, jonka tiimoilta on järjestetty mm. urailtoja ja mentorointiohjelmia ulkomaisille opiskelijoille.

– Itse olen osallistunut mentorointiohjelmaan, jossa olen ollut puhumassa yrittäjyydestä Suomessa. Olen toiminut Suomessa toiminimellä. Olen työskennellyt erilaisten projektien parissa ja järjestänyt esimerkiksi kesäkoulun venäläisille opiskelijoille.

– Mentorointiohjelma on toimiva; opiskelija saa mentorin työelämästä, joka ei auta varsinaisesti työn etsinnässä, mutta hän esittelee opiskelijalle työelämäverkostoja ja voi antaa suosi-

Shumilova muistuttaa, että valmistuttuaan kansainväliset opiskelijat voivat antaa panoksensa oman kotimaansa kanssa toteutettaviin yhteistyöprojekteihin ja näin kehittää kansainvälistä toimintaympäristöä suomalaisessa oppilaitoksessa.

- Pyrin vahvistamaan yhteistyötä paikallisen yliopiston ja Venäjän yliopistojen välillä, Shumilova toteaa.

tuksia. Osa opiskelijoita on löytänyt töitä mentorointi-ohjelman avulla.

Shumilovan arvion mukaan noin kolmannes Suomeen jääneistä ulkomaalaisista yliopisto-opiskelijoista työllistyy yliopistolle opetus- ja tutkimustehtäviin, koska verkostot on jo luotu opintojen aikana. Osa työllistyy yritysmaailmaan, kun taas osalla opiskelijoista ei ole riittävää muodollista pätevyyttä työllistyä Suomen työmarkkinoille.

Shumilovan mukaan työllistymistä voitaisiin yliopiston toimesta tukea esimerkiksi vahvistamalla opiskelijoiden verkostoja yritysmaailmaan, auttamalla opiskelijoita löytämään harjoittelupaikkoja, esittelemällä onnistuneita urapolkuja ja tarjoamalla uraohjausta. Shumilova voisi nähdä työllistymiskysymykset jopa olla osana yliopisto-opintoja. Opinnoissa käytäisiin läpi esimerkiksi sitä, miten opiskelija saisi markkinoitua itsensä työmarkkinoille. Suomalaisten ja ulkomaisien opiskelijoiden tutustumista voitaisiin Shumilovan mukaan edistää esimerkiksi yhteisillä opintojaksoilla ja tuutoritoiminnalla. Myös kansainvälisten ja suomalaisten henkilökunnan jäsenten yhteisiä tapaamisia voisi lisätä yliopistolla.

Shumilova jatkaa työtään ja opintojaan Tampereen yliopistolla kansainvälisten projektien parissa. Myös koulutusvienti on johtamiskorkeakoulussa osa kansainvälistä toimintaa ja kiinnostusta opintotarjontaan onkin osoitettu useista maista, mikä pitää Shumilovan kiireisenä myös tulevana vuosina.

Vesa Korhonen ja Laura Pylväs